

A Fővárosi Ítéltábla a dr. ifj. Csenterics Ferenc ügyvéd által képviselt felperesnek, a fellebbezési eljárásban a Dr. P. Horváth Ügyvédi Iroda, dr. P. Horváth István és dr. Szladovnyik Krisztina ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű, a Lendvai és Társai Ügyvédi Iroda, dr. Horváth Gergely Géza által képviselt III. rendű alperesek ellen, kölcsön visszafizetése iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2011. november 7. napján meghozott, 35.P.23.715/2009/18. számú ítélete ellen, az I-II. rendű alperesek részéről 21. sorszám, a IV. rendű alperes részéről 20. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I-II. rendű alpereseket, hogy 80.000 (nyolcvanezer) forint és a IV. rendű alperest, hogy 80.000 (nyolcvanezer) forint másodfokú perköltséget 15 nap alatt fizessenek meg a felperesnek.

Megállapítja, hogy a 696.000 (hatszázkilencvenhatezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a módosított keresetében 20.000 Euró és 2003. szeptember 20. napjától számított évi 8,5% kamata egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni az I., II., IV. rendű alpereseket mint örökösöket.

Az I., II. és IV. rendű alperesek a kereset elutasítását indítványozták. Álláspontjuk szerint az okirat a kölcsönadás megtörténtét nem bizonyítja. Előadásuk szerint az ügyletről nem volt tudomásuk.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében kötelezte az I., II. és IV. rendű alpereseket, egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 20.000 Eurót és annak 2003. szeptember 20. napjától a kifizetés napjáig járó évi 8,5% kamatát. Megállapította, hogy az alperesek néhai XX hagyatékának erejéig felelnek. Kötelezte továbbá az alpereseket, fizessenek meg a felperesnek egyetemlegesen 647.290 forint perköltséget.

Az ítélet indokolása értelmében a felperes és a felperes testvére, néhai III. rendű alperes neve 2003. szeptember 20. napján kölcsönszerződést kötöttek, amelynek alapján a felperes 20.000 Euró kölcsönt adott évi 8,5% kamatra 2006. december 31. napjáig. Megállapította, hogy az adós a kölcsönt nem fizette vissza, az adós 2005. szeptember 9. napján elhunyt, örökösei az I., II. és IV. rendű alperesek. A Ptk. 523. § (1) bekezdés és a 679. § felhívásával az elsőfokú bíróság rámutatott arra, hogy a felperest terhelte annak kétséget kizáró bizonyítása, hogy közte és a néhai között kölcsönszerződés létrejött, a kölcsönszerződés szerinti 20.000 Eurót néhainak kölcsönadta és azt a néhai nem fizette vissza. A csatolt okirati bizonyítékok alapján megállapította az elsőfokú bíróság, hogy a felperesnek hitel felvétele folytán volt lehetősége a testvérenek 20.000 Eurót kölcsön adni. A kölcsönszerződésre és okirati tanúk egybehangzó előadására is figyelemmel az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adott. Utalt arra, hogy az alperesek maguk sem tudták teljesen kizárni a kölcsönadás megtörténtét, illetve a felperes bizonyítékaival szemben bizonyítani nem tudták a kölcsönadás meg nem történtét.

Az elsőfokú ítélet ellen az I., II. rendű és a IV. rendű alperes nyújtott be fellebbezést. Az I., II. rendű alperesek a fellebbezésükben elsődlegesen a Pp. 252. § (2)-(3) bekezdés alapján az ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására utasítását, másodlagosan az ítélet megváltoztatását és a kereset teljes elutasítását kérték. Elsődleges fellebbezésüket a Pp. 163. § (1) és (3) bekezdésére és 221. § (1) bekezdésére alapították. Álláspontjuk szerint a felperes a kölcsönügylet létrejöttét és a fennálló tartozás tényét, összecszerűségét kétséget kizáróan nem bizonyította. Kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a Ptk. 232. § (1) bekezdés alapján az ügyleti kamat kikötését, továbbá, hogy a kölcsönszerződés eredeti példányát a felperes nem mutatta fel, valamint, hogy az aláírások valódiságának írásszakértői vizsgálatára nem került sor. Sérelmezték azt is, hogy az okirat alakiségével és bizonyító erejével kapcsolatban az elsőfokú bíróság nem vizsgálta azt a körülményt, hogy a felperes nem látta el aláírásával. Az okirat teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősülését az eredeti okirat megtekintését követően arra tekintettel is vitatták, hogy az okirati tanúk teljes névaláírását nem tartalmazza, csak kézjegyet. Megítélésük szerint a kölcsönszerződést esetlegesen aláírók alkoholos állapota tudatmódosító tényező lehet, amely befolyásolta a tanúsítani kívánt tények valós voltát. Kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta, a néhai aláírására mikor, milyen körülmények között került sor. Hangsúlyozták, hogy a kétoldalú, kölcsönösen egybehangzó akaratnyilvánítással létrejött kölcsönügylet ténye az ügyleti kamat kikötés érvényességének is feltétele. Álláspontjuk szerint a kölcsönszerződés jogi szempontból bizonyítékként nem értékelhető, ily módon érvénytelen jogügylet, mivel

a jogszabály a szerződések érvényességéhez a felek, míg bizonyító erejéhez két tanú aláírását követeli meg. Kiemelték a felperes nyilatkozatainak ellentmondásosságát. E körben a jogi képviselőt átvételekor ismertté vált iratok alapján előadták, hogy a felperes a kölcsönszerződésen megjelölt dátum időpontját közvetlenül megelőző napokban Magyarországon tartózkodott. Sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta kellő alaposággal, hol tartózkodott a felperes a kölcsönszerződés aláírásának idején, jelen volt-e az ügylet létrejötténél. Megalapozatlannak tartották az elsőfokú ítéletet azért is, mert az alperesi hivatkozásokat nem vizsgálta teljeskörűen, arra bizonyítást nem folytatott le, nem értékelte a IV. rendű alperes nyilatkozatát. Egyértelműen és kölcsönösen egybehangzóan kijelentették, hogy a szülei életkörülményében és életminőségében nem tapasztaltak változást. Álláspontjuk szerint a kölcsönszerződés mint bizonyító magánokirat, az irányadó jogszabályok szerint nem értékelhető, eszerint a kölcsönügylet érvénytelenségének megállapítását veti fel; a magánokiratot aláíró elhalálozása miatt nem nyilatkoztatható, ezért az bizonyító okiratként nem értékelhető.

A IV. rendű alperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, illetve megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte. Fenntartotta, hogy a felperes a néhai részére kölcsönt nem adott át, így nem áll fenn olyan visszafizetési kötelezettség, amely hagyatéki tartozásként alpereseket köteleznél. Megítélése szerint az alperesektől a kölcsön meg nem történtének bizonyítása el nem várható, mivel nemleges tény bizonyítása nem lehetséges. Álláspontja szerint a felperesnek kellett volna kétséget kizáró módon bizonyítani a kölcsönösszeg átadását, amelynek nem tett eleget, mivel az okirat nem igazolja a kölcsön átadását. Hangsúlyozta, hogy az örökhatározó életviszonyai között elképzelhetetlen ilyen összegű készpénz átvétele és annak az élettársa tudomása nélküli felélése. Az okiratot ellentmondásosnak tartotta abban, hogy a kölcsönösszeget mikor és milyen feltételekkel kell visszaadni, a fedezetként és kielégítési alapként megjelölt ingatlan azt valószínűsíti, hogy az irat célja az volt, hogy megakadályozzák az ingatlan átszállását a későbbi élettársi leszármazókra. Fogalmilag kizártnak és igazolatlannak tartotta, hogy a felperes több tízezer Euró összeget készpénzben felvett egy záloghitelből, azt több országhatáron átszállította, több hónapon keresztül készpénzben tartotta, nem használta fel. A tanúvallomásokat bizonyításra alkalmatlannak tartotta.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében a bizonyítékok okszerű mérlegelésén alapuló elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Hivatkozott a teljes bizonyítóerejű magánokiratra, arra, hogy az eredeti okiratot a tárgyaláson felmutatta, továbbá, hogy az elsőfokú bíróság az indítványozott bizonyítást lefolytatta. Okiratokat csatolt annak bizonyítására, hogy a felperes Németországban élt a perbeli időszakban.

A fellebbezés nem alapos.

A Pp. 235. § (1) bekezdés értelmében a fellebbezésben új tény állítására, illetőleg új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy az új bizonyíték az

elsőfokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az - elbírálása esetén - reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna. A fellebbezésben új tény állítására, illetőleg új bizonyíték előadására, hogy az elsőfokú bíróság által mellőzött bizonyítás lefolytatásának indítványozására akkor is sor kerülhet, ha az az elsőfokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul; a 141. § (6) bekezdésben foglaltakat azonban ebben az esetben is alkalmazni kell.

Az elsőfokú eljárás irataiból megállapíthatóan az elsőfokú bíróság a felek által indítványozott bizonyítást lefolytatta, és az így rendelkezésre álló bizonyítékok Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti mérlegelésével hozta meg érdemi döntését.

A Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. A Pp. 164. § (2) bekezdése értelmében a bíróság bizonyítást hivatalból akkor rendelhet el, ha azt törvény megengedi. Mindezek alapján az elsőfokú bíróságnak nem volt törvényi lehetősége bizonyítás hivatalból való elrendelésére. A felek által indítványozott bizonyításhoz kötve volt annyiban, hogy azon túlmenő bizonyítást nem rendelhetett el. Miután a peres feleknek, ezen belül az I-II. rendű alpereseknek sem volt az elsőfokú eljárásban olyan bizonyítási indítványa, amelyet az elsőfokú bíróság mellőzött volna, így nem volt ténybeli alapja az I-II. rendű alperesek azon fellebbezési hivatkozásának, miszerint az elsőfokú bíróság eljárási szabályt sértett a le nem folytatott bizonyítással. A fellebbezésben határozott bizonyítási indítványt nem terjesztettek elő, azonban az a fentiekben idézett Pp. 235. § (1) bekezdésébe ütközött volna, hiszen I-II. rendű alpereseket az elsőfokú eljárásban semmi sem akadályozta meg részletes ellenkérelem, és ezen belül is bizonyítási indítványuk előterjesztésében. Ezen eljárási jogukkal nem éltek, így a jelen fellebbezési eljárásban a Pp. 141. § (6) bekezdése is alkalmazandó volt. Az a tény, hogy az I-II. rendű alpereseket a fellebbezési eljárásban új jogi képviselő képviselte, független a tényekről, bizonyítékokról való tudomástól, így önmagában a képviselő változás nem ad alapot új tény, bizonyíték előterjesztésére.

A Pp. 206. § értelmében a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el.

Ebből következően a bíróság elő nem terjesztett bizonyítási indítványt, illetőleg elő nem adott tényállításokat nem mérlegelhet, illetőleg e körben a Pp. 3. § (3) bekezdés szerinti tájékoztatási kötelezettség megsértése sem merülhet fel. Az a tény, hogy az első fokú eljárásban a felperes keresetét megalapozó okirat másolatban állt rendelkezésre, nem teszi az elsőfokú bíróság eljárását és érdemi döntését megalapozatlanná, miután az alperesek az okiraton szereplő aláírások valódiságát sem az első, sem a másodfokú eljárásban nem tették vitássá. Ebből következően, a hivatalból bizonyítás tilalmára és a Pp. 3.§ (2) bekezdésében megfogalmazott kérelemhez kötöttség elvére figyelemmel, írásszakértői bizonyítás szükségessége fel sem merülhetett, azt az elsőfokú bíróságnak el sem kellett rendelnie. A Pp. 163. § (1) bekezdése csak a Pp. 164. § (2) bekezdésére

figyelemmel alkalmazható, míg a Pp. 163. § (3) bekezdésének alkalmazása sem merülhetett fel, mivel sem köztudomású, sem olyan tény, amelyről a bíróságnak hivatalos tudomása volt, nem állt fenn, ilyen tényekre az alperesek még utalást sem tettek.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása a Pp. 224. § (1) bekezdésének megfelelően, miután megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletét milyen tényekre, bizonyítékokra, illetőleg jogszabályokra alapítva hozta meg. Mindezek alapján a Pp. 252. § (2) és (3) bekezdés alkalmazásának törvényi feltételei nem álltak fenn.

Az elsőfokú bíróság ítélete érdemben is megalapozott, a fellebbezésben foglaltakra figyelemmel az alábbiak kiemelésével.

A felperes kölcsönszerződés létrejöttét állította és a kölcsön visszafizetésére irányuló követelését a Pp. 196. § (1) bekezdés b) pontja szerinti teljes bizonyítóerejű magánokiratra alapította.

A csatolt okiratot az okiratban rögzített nyilatkozatot tevő személy és két tanú írta alá. A Pp. 196. § (1) bekezdés b) pontja értelmében az okiraton a tanú aláírásának kell szerepelnie, továbbá a tanú lakóhelyét, címét is fel kell tüntetni. Ezen túlmenően a Pp. 196. § (1) bekezdés b) pontja az okirati tanú aláírására vonatkozóan egyéb törvényi feltételt nem állít. A perben csatolt okiraton az okirati tanúk teljes névaláírása és címe is szerepel, így az a fenti törvényi feltételnek megfelel. Az I-II. rendű alperes fellebbezési előadásával szemben olyan törvényi követelmény nincs, hogy a tanúnak olvashatóan kellene a nevét aláírnia. Ugyanakkor az okirattól a tanúk neve kiolvasható, nem kézjegy szerepel az okiraton. Az okirati tanúk beazonosíthatók voltak, ezt támasztja alá tanúkihallgatásuk is. Mindebből következően a Pp. 196. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt alakisági követelménynek az okirat megfelel.

Az alperesek az elsőfokú eljárásban, de a másodfokú eljárásban sem tették vitássá, hogy az okiraton szereplő aláírás a nyilatkozatot tevő néhaitól származik, az a néhai aláírása. Az okirati tanúkat az elsőfokú bíróság tanúként meghallgatta, akik sajátjukként ismerték el az aláírást, és nyilatkozatot is tettek az aláírás körülményeire is. Mindezek alapján az okirati tanúk esetleges alkoholos befolyásoltságának, és ennek tudati állapotukra való esetleges hatásának az okirat teljes bizonyítóereje szempontjából jogi relevanciája nem volt. Az okiratban rögzített nyilatkozat tartalma alapján nem kölcsönszerződés, így annak jogi relevanciája nem volt, hogy a kölcsönadó aláírása nem szerepel az okiraton, ebből következően a kölcsönadó aláírásának hiánya ugyancsak nem érinti a teljes bizonyítóerejű magánokirati jellegét.

A Fővárosi Ítéltábla rámutat arra, hogy a Ptk. 523. § értelmében a kölcsönszerződés nem alakisághoz kötött szerződés, így a Ptk. 205. § (1) bekezdés és 216. § (1) bekezdés értelmében a kölcsönszerződés akár szóban vagy ráutaló magatartással is létrejöhet, a szerződő felek kölcsönös és egybehangzó akaratnyilvánításával. A 2003. szeptember 20. napján kelt okirat tartalma alapján a Ptk. 242. § (1) bekezdése szerinti tartozáselismerésnek felel meg. A nyilatkozatot tevő adós az okirat Ptk. 207. § (1) bekezdés szerinti értelmezett tartalma alapján az

okiratban egyértelműen és kétséget kizáró módon elismeri, hogy 20.000 Euró kölcsönt felvett, vállalja azt a kötelezettséget, hogy 2006. december 31. napjáig megfizeti évi 8,5% kamatokkal együtt. Ebből következően a kölcsönszerződés minimális tartalmi elemeit, továbbá a Ptk. 232.§ (1) bekezdés szerinti kamat kikötését is elismerte, azaz kamattal együtt ismerte el a tartozásának fennállását, és azt kamatokkal együtt vállalta visszafizetni. Az okiratnak az „amennyiben” megfogalmazású mondata, az előbbiektől független, feltételes kötelezettségvállalás a fizetési határidő előtti visszafizetésre, amely a peradatok alapján nem következett be.

A kereset alapját képező okiratban foglalt nyilatkozat a Ptk. 242. § (2) bekezdése alapján teljes bizonyítóerejű magánokiratba foglalt tartozás-elismerés. A tartozáselismerő nyilatkozatot a felperesnek mint kölcsönadónak aláírnia nem kellett, így az a tény, hogy a felperes a teljes bizonyítóerejű magánokiratba foglalt tartozás elismerést nem írta alá, a tartozáselismerés érvényességét nem érinti, arra nem hat ki.

A Ptk. 242. § (1) bekezdés kimondja, hogy a tartozás elismerése a tartozás jogcímét nem változtatja meg, de az elismerőt terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen. Ebből következően az alpereseket terhelte a kereset alapját képező tartozáselismerő nyilatkozattal szemben annak bizonyítása, hogy az elismert kölcsöntartozás nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen. Ez független attól, hogy az alperesek jelen voltak-e a kölcsönszerződés, illetőleg a tartozáselismerés létrejöttékor, arról tudomást szereztek-e. Ebből az is következik, hogy irreleváns volt, hogy a felperesnek milyen anyagi körülményei voltak és pontosan mikor hol tartózkodott. Az I-II. rendű alperesek által a fellebbezéshez csatolt okiratok a Pp. 235. § (1) bekezdés alapján sem voltak értékelhetők. A másodfokú bíróság a fellebbezésekben, különösen az I-II. rendű alperesek fellebbezésében foglaltakra figyelemmel mutat rá arra, hogy az okirat bizonyító ereje nem az azt aláíró személyek életben lététől, nyilatkozati képességének jelenlegi fennállásától függ. Az okiratot aláíró, az okiratban nyilatkozó személy későbbi elhalálozásának ténye nem rontja le az okirat bizonyító erejét, és a bizonyítási terhet sem fordítja meg. A rendelkezésre álló adatok szerint az alperesek bizonyítást nem ajánlottak fel, a tartozáselismerő nyilatkozat érvénytelenségére kifogást nem terjesztettek elő és e körben bizonyítási indítványt sem terjesztettek elő. A jelen peradatok mellett ügyszóba jelentősége nem volt az alperesek azon előadásának, hogy a kölcsönről nem volt tudomásuk, illetve a néhai életkörülményeiben nem látták jelét a kölcsönfelvételnek.

Mindezek kiemelésével az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló nyilatkozatok, bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapította meg a tartozás fennállását, és jogszabálysértés nélkül kötelezte alpereseket a hagyatéka erejéig a kölcsöntartozás és kamatai megfizetésére.

A Fővárosi Ítéltábla ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdés értelmében helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéltábla a másodfokú perköltségről az I-II. rendű és a IV. rendű alperes eredménytelen fellebbezése folytán a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján határozott, amelyben a felperest képviselő ügyvéd díját számolta el a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5), (6) bekezdés és 4/A. § (1) bekezdés alapján, a pertárgyértékhez képest kifejtett ügyvédi tevékenység mérlegelésével.

Az I-II. rendű alperes, valamint a IV. rendű alperes teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illetékről, figyelemmel arra is, hogy külön-külön fellebbezés került előterjesztésre, az 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdés alapján alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdés és 14. § szerint rendelkezett.

Budapest, 2012. május 24.

Dr. Németh László sk.
a tanács elnöke

. Merőtey Anikó sk.. Varga Edit sk.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelélül:

Réczi Imréné
bírószági ügyintéző